

KIZILELMA'DAN HAREKETLE ZİYA GÖKALP'İN ŞİİRLERİNDE SÖZ VARLIĞI

Ferda Merve Karamanoğlu¹

¹⁾ Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu
Elmek: fmkaramanoglu@kastamonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8354-9856

Özet

Söz varlığı, bir dilin en önemli hazinesidir. Bir dildeki kelimeler, bize o dil ve o dili konuşan millet hakkında birçok bilgi vermektedir. Bu manada Türk dilinin söz varlığını ortaya koymada Ziya Gökalp'in eserlerinin önemi ve içerisinde bulunan zaman dilimi göz ardı edilmemelidir. Bu çalışmanın amacı Ziya Gökalp'in şiirlerindeki söz varlığını ortaya koymaktır. Bu amaçla Doç. Dr. Halil İbrahim Şahin tarafından hazırlanan "Ziya Gökalp Kızılelma Şiirler" adlı eserden faydalanılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şiirlerde kullanılan kelimeler kavram alanlarına göre 34 farklı başlıkta gruplandırılarak verilmiştir. Bu kelimeler ve kullanım sıklıkları incelendiğinde Ziya Gökalp'in şiirlerinin oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Kısa ve öz anlatımlar ile etkili, bireysellikten çok toplumsal olguların ön plana çıktığı belirlenmiştir. Duygu ve düşüncelerinin yanı sıra şiirlerini yazdığı dönemin dil ve diğer özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Genel manada Ziya Gökalp'in şiirlerinin Türklük, milliyetçilik ve İslamlaşmak fikirlerinin doğrultusunda olduğu görülmektedir.

Çalışmada belirtilen gruplar içinde en sık tekrar edilen kelimeler de- (249), ne (85), gün (52), yok (47), düşman (36), vatan (25) olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma birçok alanda önemli bir isim olan Ziya Gökalp'in şiirlerindeki üslubunu ve kelime dünyasını ortaya koyarak bilim dünyasına ve bundan sonraki söz varlığı çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Gökalp, Kızılelma, Şiir, Söz Varlığı, Kelime Dünyası, Sıklık.

VOCABULARY IN ZİYA GÖKALP'S POEMS FROM THE POINT OF KIZILELMA

Abstract

Vocabulary is the most important treasure of a language. Words in a language give us a lot of information about that language and the people who speak that language. In this sense, the importance of Ziya Gökalp's works and the current time period should not be ignored in revealing the vocabulary of the Turkish language. The aim of this study is to reveal the vocabulary in Ziya Gökalp's poems. For this purpose, the work named "Ziya Gökalp Kızılelma Poems" prepared by Assoc. Dr. Halil İbrahim Şahin was used.

In line with the results obtained in the study, the words used in the poems were grouped under 34 different titles according to their conceptual fields. When these words and their frequency of use are examined, it has been determined that Ziya Gökalp's poems have a very rich content. It has been determined that effective with short and concise explanations, social facts rather than individuality come to the fore. In addition to his feelings and thoughts, it is seen that he reflects the language and other characteristics of the period in which he wrote his poems. It is seen that Ziya Gökalp's poems are in line with the ideas of Turkishness, nationalism and Islamization.

Among the groups mentioned in the study, the most frequently repeated words were also found say (249), what (85), day (52), none (47), enemy (36), homeland (25). This study will reveal the style and vocabulary of Ziya Gökalp, who is an important name in many fields, in poetry, and will contribute to the world of science and future vocabulary studies.

Keywords: Ziya Gökalp, Kızılelma, Poem, Vocabulary, The World of Words, Frequency

1. Giriş

Dilin insan hayatında en önemli unsurlardan biri oluşu, insana ait ne varsa ortaya koyuşu, onu birçok yönüyle incelemeye muhtaç hale getirmiştir. Dil incelemelerinde en önemli unsurlardan biri de söz varlığının tespitidir. Türkçe Sözlük'te (TDK, 2021), söz varlığı "bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Fransızca'da "vocabulaire", İngilizce'de "vocabulary", Almanca'da "wortschatz" ve "wortbestand" terimi ile karşılanan söz varlığı; kelime hazinesi, kelime serveti, kelime dağarcığı, sözcük dağarcığı, sözcük serveti, kelime kadrosu, vokabüler kavramlarından daha geniş bir kavramdır. Söz varlığı, neredeyse tamamı eş anlamlı olan bu kavramların hepsini toplayan en üst aşamadır diyebiliriz (Baş, 2006:104).

Söz varlığı, genel tabirle bir dilin kelime dağarcığı, söz hazinesi olup muhteva, üslup, tema, nazım birimi, ahenk gibi edebî ölçütlerle ilişki kurduğu gibi sanatçının dünya görüşünü ortaya çıkaran ayrıntı da olabilir (Aksakallı, 2015:ii; Aksan, 2018:15; İşsever, 2019:110). Söz varlığı, bir dilin seslerinin bir araya gelmesiyle kurulan simgeler, kodlar ya da dilbilimindeki göstergelerin zemininde o dili konuşan toplumların kavramlar dünyası, maddî ve manevî kültürün yansıtıcısıdır (Pekacar ve Arık, 2018:88). Söz varlığı çalışmaları bir dilin sahip olduğu zenginlikleri göstermesi açısından büyük öneme sahiptir. Bir milletin söz varlığı ve kavram dünyası aynı zamanda o milletin kültürünün de aynasıdır. *Söz varlığının gücünü koruyabilen ve zenginleştirebilen millet, her daim var olur* (Baş, 2010:138).

Bir dilin söz varlığını ortaya koymanın en önemli yollarından biri, edebî eserleri ele almaktır. Özellikle bir dönemin söz varlığı araştırılmak isteniyorsa o dönemde yazılmış eserler önem arz eder. Edebî eserlerin oluşturulduğu döneme ait kültürel unsurları taşıması, edebî eseri o dönemin delili haline getirmektedir. Söz varlığını incelemek, bir sanatçının edebî kişiliğini bütünlüklü olarak kavramanın ve anlatımının önemli hususlarından biridir (Aksakallı, 2015:ii; Aksan, 2018:15). Bununla birlikte söz varlığı çalışmaları yazarın üslubunu ortaya koyan ve kullandığı kelime ve kavramları hangi anlamda ele aldığını ortaya koyması açısından da önemlidir. Bu kelime ve kavramların tek tek anlamlarının irdelenmesi ve bir sözlük oluşturulması da yazarı anlama noktasında önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Yabancı edebî kişilerin eserlerine yönelik literatürde bu tip sözlüklere ve Türkçe çevirilerine rastlanmaktadır. Örneğin; Merleau-Ponty Sözlüğü, Foucault Sözlüğü, Kierkegaard Sözlüğü ve Lacan Sözlüğü gibi (Cléro, 2011; Politis, 2012; Revel, 2012; Dupond, 2013). Fakat Türk

edebî kişilerinin eserlerinin söz varlıklarından oluşturulmuş sözlüklere rastlanmamaktadır. Söz varlığı ve sözlükbilimi çalışmaları için edebiyatımızın önemli şahsiyetlerinin tüm eserlerinin incelenerek sözlüklerinin oluşturulması önem arz etmektedir.

Ziya Gökalp'in düşünsel yapısı üzerinde Osmanlı Devleti'nin parçalanma sürecine girdiği dönemde baş gösteren siyasal, askerî, dinsel ve ekonomik sorunların derin etkileri görülmüştür. Düşüncesinin temelinde, Türk toplumunun kendine özgü ahlâkî ve kültürel değerleriyle, Batı'dan aldığı bazı değerleri kaynaştırarak bir senteze ulaşma çabası yatmaktadır. Uluslararası kültürün yapıcı ögesinin ulusal kültürler olduğunu savunmuştur. Saray edebiyatının karşısına halk edebiyatını koymuştur. Batı'nın teknolojik ve bilimsel gelişmesini sağlayan pozitif bilim anlayışını benimsemiştir. Dini, toplumsal birliğin sağlanmasında yardımcı bir öge olarak değerlendirmiştir. Toplumsal modeli, Emile Durkheim'in teorik temellerini kurduğu "dayanışmacılık" temelinde şekillendirmiştir. "Türkçülük" düşüncesini sistemleştirmiştir. Millî edebiyatın kurulması ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Ziya Gökalp önce Turancılık sonrasında Oğuzculuk daha sonra ise Türkiye Türkçülüğü fikirlerini desteklemiştir. Belirtilen etkilerin de tesiriyle, Gökalp'in düşünce yapısı içerisinde ulusçuluk anlayışının önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Gökalp dilde yenileşmenin ve Türkçülüğün bir karşılığı olarak "arı Türkçecilik" ifadesini kullanmış olup arı Türkçeciliği, dilin Arap ve Fars köklerinden arındırılarak, bunların yerine Türkçe köklerden yeni eklerle yapılacak yeni Türkçe kelimelerin kullanılması olarak tanımlamaktadır (Gökalp, 1972:11; Gürsoy ve Çapcıoğlu, 2006:95).

23 Mart 1876'da Diyarbakır'da dünyaya gelen Ziya Gökalp, çalkantılı bir eğitim hayatının ardından bir yandan araştırmalar yapıp sosyoloji dersleri vermeye çalışırken, diğer yandan siyasetle de irtibat halinde olmuştur. Yaptığı araştırmalar ve yayımladığı eserler, onu üniversiteye çekerken siyasetle olan ilişkileri sebebiyle hapisane ve sürgün yılları da yaşamak zorunda kalmıştır. Diyarbakır'da otuz üç sayı çıkan Küçük Mecmua'nın hemen her sayısında araştırma yazılarını ve şiirlerini yayımlayan Ziya Gökalp, diğer yandan Türk Yurdu, Halka Doğru, Türk Sözü, İslam Mecmuası, İçtimaiyyat Mecmuası, Millî Tetebbular Mecmuası, Yeni Mecmua gibi çeşitli dergilerde de yazılar yazmaya devam etmiştir. Atatürk'ün de isteğiyle Hakimiyet-i Millîye gazetesinde yazılar yazmış, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında ve kültür politikalarının geliştirilmesinde siyasi kadrolara önemli katkılar yapmıştır. Türkiye'de Türklük, İslamlık ve Batılılaşma gibi kavramları "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" adlı kitabıyla tartışmaya

açmış; Türkçülüğün tarihi, hars, medeniyet, millî vicdan, millî tesanüt kavramlarının izahını ve dilde, dinde, ahlakta, hukukta, felsefede, siyasette Türkçülüğü “Türkçülüğün Esasları” başlıklı çalışmasında anlatmıştır. Ölümünden sonra basılabilen “Türk Medeniyeti Tarihi” adlı kitabı ise Türklerin dini, bilimi, felsefesi, devlet ve aile yapısı üzerine hazırlanmış ciddi bir çalışmadır. Gökalp 24 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir (Şahin, 2016:8).

Hızla değişen ve gelişen dünyada dilin de bu değişim ve gelişmelerden etkilenmemesi mümkün değildir. Canlı bir varlık olan dildeki gelişimi takip edebilmek için yazılı dil üzerine yapılacak söz varlığı çalışmaları da sürekli yenilenmelidir. Günümüz edebî eserlerinde yapılacak söz varlığı çalışmaları da gelinen noktayı göstermesi açısından önemlidir. Bu bağlamda bir Türk aydını olan Ziya Gökalp’in şiirlerinin söz varlığının araştırılması gerekli görülmüştür.

2. Yöntem ve Malzeme

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Veriler doküman inceleme tekniği ile elde edilmiştir. Ziya Gökalp’in Kızılelma kitabındaki şiirleri veri kaynağı olarak kullanılmış, dokümanda yer alan şiirlerin kelime sayımı ve analizi yapılarak 34 farklı kavram başlığı altında verilmiştir. Ana başlıkta ve kavram başlıklarında parantez işareti içerisinde şiirlerde geçen farklı kelimelerin sayısı verilirken kavram başlıkları altında tespit edilen kelimelerin yanındaki parantez işareti içinde ise kullanım sıklıkları verilmiştir.

Söz varlığı incelenen Kızılelma şiir kitabı Turan, Masallar, Koşmalar ve Destanlar olmak üzere dört başlıktan ve 27 şiirden oluşmaktadır. Turan başlığında Turan (1911); Masallar başlığında Kızılelma (1913), Ülker ile Aydın (1913), Küçük Şehzâde (1913), Polvan Veli (1913), Alageyik (1913), Kurt ile Ayı (1913); Koşmalar başlığında Tevhid (1914), Türk’ün Tekbiri (1914), İlahi (1913), Asker Duası (1913), Kendine Doğru (1912), Ötüken Ülkesi (1914), Hayat Yolunda (1913), Yeni Atilla (1913), Osman Gazi Kurultayda (1914), Durma Vur (1914), Şehit Haremi (1913), Yeşil Boncuk (1913), Altın Yurt (1911), Akkurum (1914), Meşhede Doğru (1911); Destanlar başlığında Altın Destan (1912), Ergenekon (1913), Esnaf Destanı (1913), Balkanlar Destanı (1912), Kızıl Destan (1914) şiirleri bulunmaktadır (Şahin, 2016: 21, 25, 49, 69, 87, 90, 94, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 109, 112, 115, 117, 119, 121, 123, 125, 129, 134, 141, 146, 150).

3. Bulgular

Ziya Gökalp’in şiirlerinde toplam 2349 farklı kelime tespit edilmiştir. Kelimeler kavram alanlarına göre sınıflandırılarak 34 farklı başlıkta verilmiştir.

3.1. Fiiller (551)

Abat eyle- (1), acı- (4) , acık- (4) , aç- (34), açıl- (10), açtır- (1) , affet- (2) , affeyle- (1) , ağar- (4), ağla- (18), ağlat- (1), ak- (16), akıt- (1), al- (67), aldat- (2), alış- (2), alışveriş et- (2), an- (1), anıl- (1), anla- (24), anlaş- (1), anlat- (4), ara- (37), aran- (1), arat- (1), art- (3), arttır- (1), arz et- (1), arzula- (1), as- (1), asıl- (1), aş- (4), aşır- (1), at- (19), atıl- (7), atla- (6), ayır- (1), ayırıl- (8), azal- (3), azmet- (1), bağır- (4), bağla- (5), bağlan- (1), bak- (58), bakın- (1), bakış- (1), barın- (1), barındır- (1), barış- (1), bas- (4), başkalaş- (1), başla- (8), bayıl- (1), beğen- (4), bekle- (7), benze-, bezen- (2), bık- (1), bıkıl- (1), bırak- (12), biç- (1), biçil- (1), bil- (30), bilin- (4), bin- (6), birleş- (9), birleştir- (1), bit- (3), boğ- (3), boğazla- (1), boğul- (1), boz- (2), bozul- (2), buda- (1), bul- (38), bula- (1), bulun- (1), buyur- (3), bürü- (2), bürün- (1), büyü- (5), büyüt- (1) şeklinde tespit edilmiştir.

Canlan- (2), can ver- (1), coştur- (1), çağır- (5), çağırt- (1), çağla- (1), çağıl- (1), çak- (2), çal- (2), çaldır- (2), çalın- (2), çalış- (5), çarp- (3), çat- (4), çek (19), çekil- (3), çık- (51), çıkar- (7), çıkarıl- (2), çıkıl- (1), çigne- (1), çignen- (1), çirkinleş- (1), çoğal- (2), çök- (2), dağıl- (3), dağıt- (1), dal- (6), daral- (1), darıl- (1), davet et (2), davran- (1), dayan- (4), de- (249), değ- (3), del- (39), delalet et- (1), den- (7), dene- (3), denil- (4), devam et (2), dik- (3), dile- (4), din- (1), dinle- (3), dinlen- (4), diril- (2), dirilt- (1), dizil- (1), doğ- (17), doğrul- (8), doğur- (1), dokun- (1), dol- (12), dolaş- (9), don- (4), donan- (1), donat- (1), dök- (5), dökül- (2), dön- (16), döse- (1), dur- (23), duy- (11), duyul- (1), duyur- (1), düş- (29), düşün- (12), düz- (2), düzül- (1), edin- (1), eğ- (7), eğil- (3), ek- (3), ekil- (1), eksil- (1), emir ver- (1), emret- (1), emzir- (2), er- (1), eriş- (2), erit- (1), es- (1), esirge- (6), evlen- (1), ez- (5), fark edil- (1), farz et- (1), faş et- (1), feryat et- (1), fethet- (2), fırla- (4), fıslıda- (1), fışkır- (1), gasp et- (1), geç- (21), geçir- (29), geçirt- (1), gel- (85), gelin- (1), gençleş- (1), ger- (2), gerek- (3), geril- (1), gerile- (1), getir- (8), gez- (7), gezin (1), gir- (30), git- (103), giy- (4), giyin- (1), gizlen- (1), gömül- (1), gönder- (10), gör- (66), görün- (11), görüş- (1), göster- (11), götür- (7), götürül- (1), gözetle- (2), gözle- (1), gururlan- (1), gül- (5), gülümse- (1), güreş- (1), gürele- (1), güven- (1) olarak belirlenmiştir.

Hak ver- (2), harp et- (1), hastalan- (1), haşla- (2), hatırla- (3), hayla- (1), hazırlan- (1), heder ol- (1), hıçkır- (1), hopla- (1), hortla- (1), ılgarla- (1), ısmarla- (2), ıslıda- (1), iç- (12), ikdam et (1), ikna et- (1), ilan et (2),

ilerle- (1), imtihan et- (1), in- (9), inan- (2), indir- (1), inle- (2), iste- (38), işit- (9), işle- (1), işrak eyle- (1), iyileş- (1), izin ver- (3), kabar- (1), kabul et- (3), kabul eyle- (2), kaç- (14), kaçır- (1), kaçış- (5), kal- (49), kaldır- (4), kalk- (10), kan- (2), kana- (2), kandır- (1), kanlan- (1), kap- (4), kapa- (1), kapan- (1), kapla- (3), kaptır- (1), karala- (1), karar ver- (1), kararlaştır- (1), karış- (2), karşıla- (1), kas- (1), kat- (2), katıl- (1), katla- (1), kavuş- (2), kavuştur- (1), kay- (1), kaybol- (1), kayna- (2), kaynaş- (1), kazan- (13), kederlen- (1), kes- (8), kesil- (4), kıl- (1), kır- (3), kısıl- (1), kıvrın- (1), kıy- (3), kıyıl- (1), kız- (5), kirala- (1), kişne- (1), kocal- (1), koğul- (1), kon- (1), konul- (1), kop- (1), kork- (5), korkul- (1), koş- (18), koştur- (1), kov- (2), koy- (6), kudur- (1), kulak as- (1), kulak ver- (2), kullan- (1), kumanda et- (1), kur- (8), kurban et- (3), kurdur- (1), kurtar- (8), kurtul- (3), kurul- (1), kuşan- (1), küçül- (1), küplere bin- (1), küs- (3), lanet et- (1), lütfet- (1) şeklinde tespit edilmiştir.

Mahzun et- (1), malum ol- (1) , mazur gör- (1), merak et- (1), meydan oku- (1), mırlan- (1), murada er- (6), nail ol- (1), nakşet- (1), niğah et- (1), nurlan- (1), okşa- (1), oku- (10), ol- (208), otlan- (1), otur- (4), oyna- (4), oynat- (1), öden- (1), ödünç al- (1), öğren- (5), öğret- (1), öğüt ver- (1), öl- (9), ölçül- (1), ölçüş- (1), öldür- (4), öp- (5), özle- (3), parala- (1), parla- (5), patla- (2), patlat- (1), peyda ol- (1), raci ol- (1), rahatlan- (1), rast gel- (2), rastla- (1), razı ol- (3), revan ol- (1), rica et- (1), sabret- (1), saç- (9), saçtır- (1), sağlamlı- (1), sakın- (2), sakla- (2), sal- (7), saldır- (7), salık ver- (1), salla- (2), san- (13), sap- (4), saplan- (3), sar- (6), sarar- (1), sarıl- (2), sark- (1), sars- (1), sarsıl- (1), sat- (6), satıl- (1), satın al- (2), savaş- (2), savuş- (1), say- (2), sayıl- (1), seç- (6), seğirt- (3), selam ver- (5), ser- (3), seril- (2), serpiştir- (1), sev- (13), sevil- (1), sevin- (1), sevk et- (1), sez- (5), sezdir- (1), sığın- (1), sık- (1), sıkıl- (2), sıkıştır- (1), sırala- (1), sıvış- (1), sız- (2), sızla- (1), sok- (3), sokul- (1), sol- (4), sor- (18), soyul- (1), soyun- (1), sön- (6), söyle- (11), söz ver- (2), sözle- (1), sözleş- (1), sual et- (1), sun- (1), sus- (4), sür- (9), sürü- (2), süslen- (1), süz- (1), şahlan- (1), şanlı- (3), şarılda- (1), şaş- (1), şaşır- (1), şayan ol- (2), şenlen- (4), şenlet- (1), şerh et- (1), tabir edil- (1), tahammül et- (1), tahkik et- (1), tak- (3), takip et- (1), talan ol- (1), talep et- (1), tanı- (18), tanıl- (2), tap- (9), tarif olun- (1), tasarla- (1), tasdi et- (1), taş- (1), taşı- (2), tat- (1), tebci et- (1), tebci eyle- (1), tecelli et- (1), tehlil et- (1), telef et- (1), temizlen- (1), tenzih et- (1), terakki et- (1), terk et- (1), tersim et- (1), tesis et- (1), teslim ol- (1), teşrif buyur- (1), tetvic et- (1), tıkl- (1), tırman- (3), titre- (3), toparla- (1), topla- (4), toplan- (6), tut- (21), tutul- (3), türe- (1), tüt- (1) olarak belirlenmiştir.

Uç- (4), uçur- (1), uğra- (6), uğurlan- (1), ula- (1), ulaş- (6), um- (2), unut- (8), unutul- (1), usan- (2), utan- (3), utandır- (5), uy- (9), uyan- (10), uyandır- (10), uydur- (1), uyu- (19), uyukla- (1), uyut- (2), uzan- (1), uzat- (2),

üşüş- (1), üz- (1), üzül- (1), vakfet- (2), var et- (1), vasıl ol- (1), vazgeç- (2), veda et- (1), ver- (60), veril- (2), vur- (17), vurul- (1), yağ- (2), yağdır- (1), yak- (5), yakala- (1), yakıl- (1), yakış- (1), yaklaş- (5), yalnız kal- (3), yalvar- (6), yardım et- (2), yan- (2), yanıl- (2), yap- (38), yapı- (2), yar- (4), yara- (1), yarat- (6), yardımlaş- (1), yarış- (1), yaşa- (7), yaşan- (2), yaşat- (1), yat- (4), yay- (1), yayıl- (4), yaz- (15), yazıl- (2), ye- (9), yedir- (3), yelten- (1), yemin et- (1), yen- (1), yenil- (6), yerleş- (1), yet- (2), yetir- (3), yetiş- (5), yık- (1), yit- (1), yol- (1), yorul- (1), yut- (3), yüksel- (4), yükselt- (4), yürü- (40), zahmet et- (2), zannet- (2), ziyan et- (5), zorla- (1) şeklindedir.

En sık kullanılan fiiller de- (249), ol- (208), git- (103) ve gel- (85) fiilleridir.

3.2. Tabiatla İlgili Kelimeler (77)

Ağaç (3), aş (2), bend (1), çay (2), çayır (3), çemenli (1), çemenlik (1), çeşme (1), çevre (1), çiçek (4), çiçekli (1), çit (2), çöl (5), dağ (28), dağlık (1), dal (2), dalga (1), dehr (1), deniz (4), dere (9), derya (2), ekin (2), feza (1), gök (18), gökyüzü (2), göl (9), gölge (3), güneş (5), harman (1), hava (2), ırmak (7), ışık (3), işrak (1), kar (5), kasırga (2), katre (1), kaya (8), kayalık (1), kaynak (3), kıvılcım (1), koru (1), kök (4), kül (1), lema (1), nehir (1), orman (8), ot (4), ova (8), pınar (8), sahra (1), sazlık (3), sel (2), sema (4), su (17), şimşek (4), şule (2), tabiat (1), taş (10), tepe (10), tohum (1), toprak (6), tufan (3), uçurum (1), uçurumlu (1), ufuk (1), uğultu (1), volkan (2), yağmur (1), yar (3), yayla (1), yaylak (2), yeryüzü (2), yıldırım (3), yıldırımlı (3), yıldızlı (1), yonca (1), yuva (5).

3.3. Soru Kelimeleri (11)

Acaba (1), acep (3), kim (28), mı (23), mi (24), mu (13), nasıl (11), ne (85), neden (1), nerede (54), niçin (7).

3.4. İnsan, İnsan Ömrü ve Karakteri İle İlgili Kelimeler (349)

A'da (1), aciz (2), aç (3), ad (22), adam (1), adem (3), adım (4), afacan (1), ahid (1), akıl (3), akran (1), alçak (2), alışveriş (2), alkış (2), ara (5), araba (1), arak (3), armağan (3), arz (2), arzu (2), aşık (3), aşk (10), ateş (2), atsız (1), ayan (3), ayrılık (3) , azim (1), azimsizlik (1), baç (1), bağdaş (1), baht (6), bahtiyar (1), bahtiyarlık (1), bakım (1), becayış (1), bedel (1), bela (1), belalı (1), beşer (1), borç (1), borçlu (1), boy (5), burhan (1), buyruk (1), buyruksuz (1), büyü (3), ceht (1), celal (1), cemal (2), cezb (1), cins (1), civan (4), cüce (1), çaylak (1), çığlık (1), çılgın (1), çile (2) olarak tespit edilmiştir.

Dağarcık (6), dalgın (3), deha (2), deli (2), delikanlı (1), derman (5), dert (2), dertli (2), dikkat (3),

dilber (1), dilek (6), dirlik (1), dost (3), dul (1), duygu (6), düşün (4), düşman (36), düşünce (2), düzen (5), eğlence (1), ehil (2), elem (1), elemli (1), emek (4), emel (4), emin (3), emir (6), enis (1), erkek (5), eş (2), fakir (1), feda (1), felaket (3), felek (1), feragat (1), ferağ (1), fert (1), feryat (1), fırsat (1), fikir (6), fırak (1), gaflet (1), gam (2), gayret (1), genç (13), gençlik (3), gerdek (1), gönül (25), görüş (2), gözyaşı (2), güç (7), güçlük (1), güman (1), hain (1), hakaret (1), hali (1), hamle (2), hasret (2), haşarı (1), hatır (1), hayal (8), hayat (12), hayran (1), hayret (2), hazırlık (1), hediye (1), helecan (1), herif (1), hesap (1), heves (1), hırsız (1), hıyanet (1), hicran (4), hiddet (2), hile (1), his (3), hissiz (1), hizmet (2), hovarda (1), hunharlık (2), huzur (6), hülya (1), hüner (2), hüsrân (1), hüznün (1), i'tila (1), iane (2), ibda (1), icabet (1), icma' (1), ihtiyaç (1), ihtiyar (3), ikna (1), iktirah (1), ilaç (4), ilan (8), ilham (1), imdat (2), imkan (1), imtihan (3), insaf (1), insafsız (1), insan (5), insanlık (1), intihar (1), intikam (2), intizar (1), iptida (3), irade (1), istiğrak (3), istihsan (1), işaret (1), işkence (1), iştah (1), itaat (1), itmam (1), iz (12), izan (2), kabahat (2), kaçak (3), kadın (10), kahr (1), kavga (1), kayıt (1), kaygı (2), kaygısız (1), kaza (1), kazanç (5), keder (2), kel (1), kelam (1), kendi (33), kılavuz (1), kız (26), kibir (1), kin (4), kişi (3), komşu (2), korku (7), kör (1), köylü (1), kurtuluş (1), kuvvet (6), lafız (1), lakırdı (1), leş (1) şeklinde belirlenmiştir.

Macera (1), mahrumluk (1), maksat (2), marifet (1), mecal (1), meci (1), mefkure (2), merak (6), mesele (1), meserret (2), mestlik (1), mihman (1), milyoner (1), muamma (2), mucize (1), muhabbet (3), muhtaç (2), muntazır (1), mutlak (3), mutlaka (1), mülk (2), münatıf (1), münevver (1), müsemma (1), müştak (1), namert (1), namus (1), naz (3), nazar (1), neşat (1), nigah (1), nihan (1), nisyan (1), nişanlı (1), ortak (1), ortaklı (1), öç (13), öksüz (3), öksüzlük (1), ömür (4), örf (1), peyrev (1), prensip (1), rekabet (1), resim (7), reviş (1), rüyet (1), saadet (1), safa (1), sağlık (2), saygı (2), sebep (4), sefa (1), serseri (2), ses (13), sevda (6), sevgi (4), sevgili (3), sevinç (6), sevinçli (1), seyirci (1), seyran (1), sıra (6), siyasi (1), suç (1), sulh (1), şahit (1), şaka (1), şakacık (1), şan (8), şanlı (5), şart (1), şaşkın (1), şeref (3), şerefli (1), şermende (1), şevk (1), şikayet (1), şuur (2), şükran (2), şüphe (1), şüphesiz (1), tabiiyet (1), tabir (2), tahsil (1), taklit (2), taklitsiz (2), tarz (1), tasa (2), tat (1), tecrübe (1), tedbir (3), tehlike (2), tekamül (1), tekrar (5), terakki (4), terbiye (1), teslimlik (1), teşviş (1), tıkanıklık (1), tuğyan (2), tuzak (2) olarak belirlenmiştir.

Umut (1), us (1), usanç (1), usül (1), ümit (7), ümran (2), ün (2), ünlü (2), üryan (1), vaat (1), vedasız (1), yabancı (1), yad (6), yadigar (1), yalan (2), yalancı (1), yar (2), yara (3), yaran (2), yararlık (1), yardım (6), yarış (1), yas (3), yasak (1), yaşlı (1), yaya (3), yayalık (1), yayan (1), yeis (1), yerli (1), yolcu (1), yoldaş (4), yoldaşlık (1),

yurtçu (2), zaaf (1), zan (1), zar (2), zarar (1), zeka (1), zengin (3), zillet (1), zorbalık (1), zulüm (1) şeklindedir.

En sık kullanılan kelimeler kendi (33), kız (26) ve ad (22) kelimeleridir.

3.5. Din ve Manevi Hayatla İlgili Kelimeler (143)

Adak (1), alamet (1), alem (2), Allah (3), Allah u ekber (3), amin (14), ant (1), âşık (1), ayin (1), aziz (3), bayram (3), benlik (1), birlik (2), cami (2), can (36), canan (4), cennet (7), cihat (1), cin (1), çare (2), deccal (1), din (9), dindaş (1), dinli (1), dua (7), duzah (1), eren (1), ezan (1), fani (1), feth (1), gavur (1), gayb (2), gaza (1), Gök Tanrı (1), günah (5), haç (2), hakikat (4), hakiki (1), Hakk (3), halife (1), hayır (13), helal (1), Hızır (1), hikmet (1), Hilal (8), hirman (1), huld (1), huri (2), hutbe (1), ibret (1), ifrit (1), ilah (1), ilahi (3), iman (10), irem (3), irşat (1), İslam (9), İslamlık (4), İslav (2), İslavlık (1), kader (1), kefen (1), keramet (1), kevser (1), kıyamet (1), kul (2), kulluk (1), Kuran (10), kurban (3), la ilahe illallah (5), mana (5), manen (1), manevi (2), mecruh (1), mehd (1), mehdi (1), melek (6), muhakkak (2), Muhammed (2), Muhammeden Resulallah (1), mukadder (1), mukaddes (2), murat (5), muzaffer (1), mübarek (1), mücahit (1), Müslüman (1), Müslümanlık (1), müstahak (1), nasip (1), necat (1), nimet (1), nur (5), nurlu (1), öğüt (2), ölüm (4), peri (20), peyman (1), pir (5), put (1), Rab (12), Rahman (2), ruh (18), ruhani (1), ruhen (1), rüya (12), safvet (1), salıp (2), secde (1), selamet (2), sevap (1), sıdk (1), sır (3), şaman (2), şahadet (2), şehit (11), şehitlik (1), şifa (3), talih (3), Tanrı (30), tavaf (1), tekbir (2), tevhit (2), tılsım (1), tılsımlı (2), uğur (2), uğurlu (3), uğursuz (1), ümmet (1), vahdet (2), var (94), varlık (3), vicdan (9), yalvaç (2), yalvarış (1), yazık (1), yemin (1), Yezdan (1), yok (47), yokluk (1), zekat (1), zihin (4), ziya (1), Zülcelal (1).

En sık kullanılan kelimeler var (94) ve Tanrı (30)dir.

3.6. Varlıkların Niteliklerini Bildiren Kelimeler (213)

Acı (3), açık (5), ağır (4), asan (1), asılsız (1), ateşli (2), aylak (1), aynı (4), azgın (2), bahalı (1), bayat (1), becerikli (1), belli (2), berbat (1), beter (1), bezeli (2), boş (9), büyük (31), canavar (1), coşkun (3), çürük (1), dağınık (2), dar (2), darmadağın (1), değerli (1), değersiz (1), delik (2), derin (6), dev (23), deycur (1), dik (1), diri (1), dişi (1), doğru (19), dolu (4), donuk (1), düzgün (1), eksik (3), elzem (1), emanet (2), emare (1), emsalsiz (1), esef (1), eski (26), esma (1), esmer (1), esrar (1), esrarlı (2), eşsiz (1), fena (1), garip (2), gedik (1), gedikli (1), geniş (1), gerçek (3), gizli (22), güçlü (2), gülünç (1), gürbüz (3), güzel (28), güzellik (2), güzide (1), hakim (5), haklı (1),

hal (14), halet (1), hamiyet (2), hasta (1), hazin (1), hız (3), hoş (5), hüsn (2), ıssız (5), içli (1), iftira-amiz (1), ihtişam (1), ince (2), incecik (1), iri (1), isim (1), iyi (4), kabil (1), kafi (2), kahraman (3), kaim (1), kanlı (5), kapalı (1), kapanık (1), kaplı (2), kâr (6), karanlık (3), karşılık (3), kart (1), kasten (1), katı (1), kavi (2), kesik (1), kıskanç (1), kıymet (1), kirli (2), koçak (1), kof (1), kolay (2), korkak (2), korkunç (3), koskoca (1), körpe (1), kötürüm (2), kumral (2), kurada (1), kurnaz (1), kuru (1), kuvvetli (2), küçücük (1), küçük (13), layık (3), lazım (8), loş (3) olarak tespit edilmiştir.

Mahzun (8), mamur (1), masum (1), mazlum (1), meçhul (1), memnu (1), merdan (1), mert (1), mertlik (1), mesrur (1), mesut (2), meşhur (1), metanetli (1), metin (1), mevud (2), mevcut (1), meyus (1), muciz (1), mühmel (1), mülhem (1), mümkün (2), müncele (1), müphem (3), mürtesim (1), nadir (1), nazlı (1), necip (1), nümayan (1), pak (1), parlak (2), perişan (1), peşiman (2), rahşan (1), rikkatli (1), sabit (1), safi (2), sağlam (1), salt (1), sarp (1), semiz (1), serbest (1), sert (1), sessiz (2), seyyal (1), sıkı (2), sırlı (3), sıksa (1), soğuk (5), solgun (1), sönük (1), susuz (1), süreksiz (1), şen (1), şiddet (3), tahta (2), tatlı (7), tatsız (1), taze (1), tekin (12), tembel (1), temiz (2), tozlu (1), tuzlu (3), tüysüz (1), ucuz (1), ufacak (1), ufak (1), ulu (3), uyanık (2), uygunsuz (1), uyuşuk (1), uzun (4), üstün (3), vefasız (2), vehim (1), vicdansız (1), vıran (4), yağız (1), yahşi (2), yalın (1), yaman (5), yanık (4), yaş (5), yeni (31), yiğit (8), yiğitlik (2), yoğun (1), yoksul (2), yorgun (1), yürekli (1), yüreksiz (1), zalim (1), zararlı (1), zavallı (3), zebun (1), zor (2) şeklinde belirlenmiştir.

En sık kullanılan kelimeler büyük (31), güzel (28) ve dev (23)dir.

3.7. Ev ve Yaşam İle İlgili Kelimeler (58)

Alet (1), anahtar (5), bağ (6), beşik (2), cam (1), çarşaf (1), dam (2), damga (2), eşik (1), ev (14), gürültü (1), haber (4), halı (1), inşaat (1), kapı (13), kireç (1), mal (3), mayalık (1), merdiven (2), meşale (1), miras (3), misafir (1), misket (2), müjde (4), münkeşif (1), müracaat (1), nizam (1), ocak (18), od (2), oda (9), oyun (2), para (4), pazarlık (1), pencere (6), perde (2), raf (1), saat (2), saman (1), sem (1), sermaye (1), servet (3), set (2), sofra (13), şey (10), tak (1), tarla (4), testi (3), ticaret (2), torba (1), toz (1), tura (1), tül (1), uyku (9), vaka (1), yapı (1), yatak (1), yük (2), ziraat (1).

3.8. Deniz İle İlgili Kelimeler (7)

Gemi (1), inci (1), mavna (1), sal (6), sandal (1), umman (3), yelken (1).

3.9. Giyim, Takı ve Süs İle İlgili Kelimeler (30)

Bere (1), bilezik (1), boncuk (4) car (1), cep (1), cepken (1), çanta (1), çapul (1), çarık (1), don (1), duvak (1), elbise (1), elbiseli (1), entari (1), etek (5), etekli (1), gerdanlık (1), gömlek (2), halka (1), heybe (1), ihram (1), mücevher (2), mücevherli (1), süs (1), taç (3), taçlı (2), taçsız (1), urba (1), yenli (1), ziver (1), zümrütlü (1).

3.10. Maden Adları (14)

Altın (31), altınlık (1), cevahir (1), cevher (1), demir (7), elmas (7), gümüş (2), kurşun (2), lal (1), polat (1), tunç (1), yakut (3), zümrüt (2).

3.11. Yer-Yön Bildiren Kelimeler (104)

Ala (1), anavatan (1), anayurt (1), art (1), arka (4), arş (2), bahçe (5), batı (1), bayır (3), belde (1), bucak (3), cenup (1), cihan (4), cihet (1), civar (2), çardak (1), çiftlik (1), dış (2), dışarı (4), diyar (2), doğu (1), durak (2), dünya (11), düzlük (1), eyvan (1), fabrika (1), fevk (1), gar (1), garp (11), geri (14), gümrük (1), hamam (1), hapis (1), hariç (1), hazine (6), hücre (2), ırak (1), iç (54), içeri (3), il (17), ileri (5), işte (18), karşı (10), kat (3), kenar (2), kent (1), kır (4), kısım (1), kışla (1), kışlak (1), kişver (2), konak (3), köşe (3), köşk (4), köy (12), kulübe (2), mağrip (1), mahfil (1), mahşer (1), manastır (1), meclis (1), medrese (1), mektep (3), memleket (1), menzil (1), mescit (1), meşhet (3), meşher (1), meva (1), meydan (17), muhit (2), orta (3), ortalık (1), otağ (9), ön (16), öte (1), penah (2), peş (2), sağ (13), saray (6), serhad (1), sınır (1), sol (7), şark (3), şehir (15), şimal (1), tan yeri (1), taraf (7), tavan (1), uç (4), uğrak (1), ülke (14), üst (11), üzeri (1), yaka (1), yan (14), yer (33), yol (55), yukarı (4), yurt (57), yüksek (2), zamir (1), zemin (2), zindan (3).

En sık tekrarlanan kelimeler yurt (57) ve yol (55)dur.

3.12 Hayvan ve Hayvanlarla İlgili Kelimeler (42)

Akdoğan (1), alageyik (6), arslan (7), at (18), av (3), ayı (3), balık (6), besili (1), bozkurt (3), ceylan (29), ceylanlık (2), doğan (2), domuz (1), geyik (4), güvercin (1), hayvan (1), hut (1), it (4), kanat (2), kanatlı (1), kaplan (2), kırlangıç (1), kısrak (4), koç (2), koyun (9), köpek (2), kurt (21), kuş (10), kuzgun (1), kuzu (2), mercan (12), miş (1), öküz (4), pençe (1), post (1), şahin (3), tavşan (1), tonguz (1), tüy (1), vahşi (1), yılan (2), yıldız böceği (1).

3.13. Vücut ve Organ Adları (51)

Ağız (1), alın (1), alınlı (1), avurt (1), ayak (8), baş (31), bel (4), beniz (1), beyin (2), bilek (2), boyun (7), cenan (1), ciğer (2), çehre (2), çene (1), damar (3), dil (12), diz (1), el (39), gebe (1), gebelik (1), göğüs (1), gövde (3), göz (31), illet (1), kafa (1), kalp (20), kan (16), kelle (3), koku (1), kol (13), kucak (4), kulak (4), kursak (1), meme (1), nabız (3), nasiye (1), nefes (1), saç (3), safra (1), sakal (1), sırt (1), sızı (2), sine (1), soluk (1), tel (1) (saç anlamında), ter (1), tırnak (1), vücut (2), yürek (4), yüz (13).

3.14. Gün, Ay ve Mevsim Adları (6)

Bahar (3), cuma (1), kış (1), mart (1), perşembe (1), yaz (1).

3.15. Renk Adları (11)

Ak (6), al (12), kara (7), kızıl (7), lepiska (1), mavi (1), renk (4), sarı (2), sarışın (1), siyah (4), yeşil (11).

3.16. Araç - Gereç Adları (41)

Ağ (3), asa (1), balon (1), bıçak (1), çadır (5), çekiç (1), çerağ (1), çerçeve (2), dişli (1), döğen (1), dürbün (1), havan (1), ip (3), kağıt (1), kap (1), kapak (2), kırbaç (1), kızak (1), kutu (1), makas (1), mızrak (3), ok (7), orak (1), örs (1), saban (2), sapan (1), satır (2), süngü (3), şarapnel (2), şemsiye (4), tabanca (1), tetik (1), tezgah (1), tokmak (1), top (1), tutak (1), tüfek (2), urgan (1), yay (3), zincir (3), zincirli (1).

3.17. Oyun Adları (2)

Cirit (1), güreş (1).

3.18. Çalgı-Enstrüman Adları (8)

Davul (1), kaval (1), kırış (1), nağme (1), ninni (10), saz, (1) şarkı (1), tanin (1).

3.19 Meslek Adları (69)

Aşçı (1), avcı (5), bağban (1), bahçıvan (1), bakkal (1), balıkçı (1), bekçi (2), berber (1), bezirganlık (1), bostancı (1), börekçi (1), büyücü (1), cellat (5), çiftçi (4), çoban (7), çulha (1), demirci (4), dilmaç (1), dişçi (1), dülger (1), edip (2), elçi (2), emekçi (1), emektar (1), esnaf (5), fırıncı (1), gözcü (2), hamal (1), hekim (1), hizmetçi (1), hoca (6), iş (30), kahveci (1), kasap (1), köle (5), lokman (1), manav (1), marangoz (1), mimar (1), molla (5), muavin (1), müdür (2), müdürlük (1), müvezzi (1), otelci (1), paçacı (1), pehlivan (3), rehber (2), rençper (1),

ressam (3), sanatkar (3), saraç (1), sebzeçi (1), sefir (1), seyyahlık (1), şair (6), tacir (2), tellal (2), terzi (1), tüccar, (1) tülbentçi (1), tütüncü (1), uşak (1), üstat (1), yamak (1), yardak (1), yaver (1), zabıt (1), zindancı (1).

3.20. Savaş, Askerlik ve Devlet Yönetimi İle İlgili Kelimeler (91)

Akın (5), alay (5), alp (2), asker (12), askerlik (1), atlı (7), baskın (1), bayrak (9), boru (7), boy (5), bölük (1), burç (2), cariye (1), cenk (5), çar (1), çavuş (2), çeri (2), darbe (2), devlet (2), donanma (4), er (3), erkan (1), fatih (2), ferman (1), fişenk (1), fütuh (2), gazi (8), gazilik (1), göç (2), göçebe (1), gülle (1), hakanlık (2), hakansız (1), hanlık (1), harp (13), hasım (1), hedef (2), hudut (2), hücum (1), hüküm (2), hükümdar (1), hünkar (8), hünkarlık (1), hürriyet (2), ilhan (10), ilkiran (1), istila (1), isyan (1), ittifak (1), kağan (7), kalkan (2), kayser (2), kılıç (6), kral (1), krallık (1), kumandan (1), leşker (1), maaş (1), medeniyet (4), millî (6), muharebe (1), nefer (2), nöbet (1), nöbetçi (2), onbaşı (1), padişah (12), payitaht (2), puslu (2), saltanat (4), sancak (8), satır (2), seferberlik (1), serdar (1), silah (4), sultan (26), süvari (1), şah (3), şehzade (16), tahşidat (1), taht (8), tigin (2), töre (1), tuğ (2), tutsak (1), unvan (2), vatan (25), veliaht (1), vergi (2), vezir (5), yasa (19), zafer (3).

3.21. Yazı, Eğitim ve Sanatla İlgili Kelimeler (33)

Defter (1), deftersiz (1), ders (1), destan (6), edebiyat (1), elifba (1), felsefe (1), fen (2), gazete (1), harf (1), hece (1), hukuk (1), ilim (9), irfan (8), kalem (1), kanun (2), kitap (3), lügat (1), masal (3), mektup (3), nazım (2), nükte (1), sahife (2), sanat (3), satır (1), Şehname (1), şiir (1), talim (1), tarih (15), taslak (1), tedris (1), yazı (2), yazılı (2).

3.22. Zaman Kavramı İle İlgili Kelimeler (73)

Akıbet (1), akşam (14), akşamüstü (3), an (17), ancak (3), artık (20), asır (1), asla (2), ay (7), bazen (2), belki (1), beri (3), birden (2), bugün (15), çağ (2), daim (4), daima (1), dek (6), dem (2), derhal (2), devir (2), dün (3), ebedi (1), elbet (2), erken (2), ertesi gün (1), esna (1), evvel (4), evvela (1), evvelce (1), evvelki (1), ezeli (1), fasıl (1), gah (2), gece (15), gün (52), gündüz (6), hafta (1), heman (2), hemen (15), henüz (3), ikbal (1), ilelebet (1), ilk (4), istikbal (2), lahza (3), müebbet (1), nagehani (1), nihayet (6), öğle (1), önce (7), payan (1), sabah (12), sene (4), son (10), sonra (24), şafak (1), şimdi (18), şimdilik (3), tam (1), tan (2), tarih (14), tarihi (1), tez (1), vakit (9), vakt (1), yarın (14), yaş (1), yıl (13), yıllık (2), yine (41), zaman (9), zamane (1).

3.23. Akrabalık Adları (33)

Abla (9), ablalık (3), ağabey (1), ailelik (1), ana (15), anne (12), ata (4), baba (36), bacı (23), beybaba (2), budun (1), çocuk (10), dayı (16), dede (1), ecdad (1), evlat (10), gelin (1), kardeş (42), karı (5), koca (2), oğul (5), oğlan (2), öz (12), piç (1), soy (14), soydaş (1), torun (1), üvey (2), valide (1), yavru (12), yavrucak (2), yeğen (9), yeğenlik (1).

3.24. Ünlemler (15)

Ah (23), aman (6), bari (1), ey (22), eyvah (1), hadi (1), haydi (5), hayfa (1), heyhat (2), lütfen (1), nah (1), of (1), sakın (2), ta (1), vay (3).

3.25. Topluluk Adları (23)

Ahali (1), cemiyet (2), encümen (1), dernek (1), deste (1), divan (8), eşraf (1), halk (10), içtimai (1), kafile (1), kavim (5), kervan (3), kol (4), kurultay (10), millet (13), ordu (35), oymak (3), sürü (15), şirket (1), tabur (2), takım (5), ulus (2), umumi (4).

3.26. Yiyecek ve İçecek Adları (21)

Arpa (1), asma (1), ceviz (1), çorba (1), ekme (1), elma (4), erik (3), et (2), fındık (1), hurma (2), içki (1), kımız (2), koçuk (1), nar (1), pastırma (2), sakız (2), salkım (1), soğan (1), üzüm (1), yemek (1), yemiş (2).

3.27. Özel Yer Adları (73)

Akdeniz (1), Akkurum (2), Aktürkman (1), Almanya (1), Altay (2), Altındağ (1), Anadolu (1), Arz-ı Kenan (1), Avrupa (6), Avrupalı (1), Azerbaycan (1), Bakü (5), Balkanlar (4), Belçika (1), Beşbalık (1), Çin (10), Delhi (2), Derne (1), Edirne (2), Elmabağı (1), Elmalık (1), Ergene (1), Ergenekon (3), Fas (1), Fransa (3), Geldanistan (1), Hitay (2), İran (1), İstanbul (6), İsviçre (1), İşkodra (1), İtalya (1), Kabe (1), Kafdağı (2), Karadağ (1), Karakurum (6), Kaşgar (4), Kazan (6), Kırım (2), Konya (1), Kosova (1), Londra (1), Lozan (2), Maçın (1), Meriç (1), Merih (1), Mısır (1), Orhun (2), Ötüken (2), Paris (3), Pekin (2), Roma (1), Romanya (1), Rumeli (4), Rusya (1), Selanik (1), Sırbistan (1), Sind (1), Sofya (1), Soğd (1), Şalon (1), Tanrı Dağı (1), Tarhan Dağı (1), Tibet (1), Trablus (1), Tukin (1), Tuna (2), Turan (32), Turfan (4), Türkistan (3), Türkiye (1), Üsküp (1), Viyana (1).

3.28. Kişi Adları (59)

Akhan (2), Alparslan (1), Aşık Garip (1), Atilla (5), Attila Cengiz (1), Aydın (17), Belkis (1), Gün Bey (1), Bilge Kağan (1), Buharalı Şevket (1), Genceli Hüsrev (1),

Celaleddin (1), Dursun (1), Efrasiyab (1), Ertuğrul (1), Farabi (1), Fatih (2), Ferhat (1), Firdevsi (1), Gökhan (1), Gür Han (1), Gürkan (1), Harzemşah (1), Havva (2), İli Han (1), İskender (1), Jaures (1), Karahan (1), Karamzin (1), Kerem (1), Köroğlu (1), Leyla (2), Mahmud (1), Mecnun (3), Oğuz (14), Osman Gazi (7), Polvan Veli (11), Sadeddin Molla (1), Sadi (1), Sezar (1), Sina (2), Şah İsmail (1), Şirin (1), Timuçin (2), Timurleng (1), Tomris (10), Tuman (1), Turgut (14), Türkan (1), Ugan (2), Ulutaş (3), Ülker (37), Yanya (1), Yıldız Tekin (26), Yunus (1), Yusuf (1), Zemaşeri (1), Zeynep (8), Züleyha (1).

3.29. Soy ve Millet Adları (59)

Acem (3), Afgan (1), Akad (1), Alman (4), Altınordu (3), Arap (4), Arnavut (2), Babür (1), Balkan (4), Bulgar (4), Cermen (1), Çinli (2), Çinlilik (1), Eşkaniyan (1), Fars (1), Fransız (1), Frenk (3), Gaznevi (1), Göktürk (1), Harzem (4), Hint (10), Hintli (1), Hitti (1), Hive (1), Hyungnu (1), ırk (2), İngiliz (4), İskit (1), Kafkas (2), Kalaç (1), Kanglı (1), Karluk (1), Kayı (1), Kazak (2), Kıpçak (2), Kırgız (6), Konrad (1), Macar (1), Medi (1), Moskof (2), Nemse (4), Osmanlı (3), Rum (5), Rus (5), Sart (1), Sartlık (1), Seba (1), Selçuklu (1), Sırp (5), Sırp (3), Sırp (1), Sümer (1), Türk (94), Türklük (14), Türkmen (1), Uygur (4), Yunan (4), Yunanlı (1), zenci (1).

3.30. Dil Adları (8)

Arapça (2), Çince (1), Farsı (1), Fransızca (1), Frenkçe (1), Kuşdili (1), Rusça (2), Türkçe (5).

3.31. Sayılar (20)

Beş (12), bin (15), bir (459), birinci (3), dört (7), iki (24), ikinci (4), ikişer (1), kırk (3), on (4), ortanca (2), sayı (1), üç (22), üçüncü (1), yedi (2), yirmi yüz milyonluk (1), yüzlerce (1), yüz milyon (1), yüz milyonluk (1).

3.32. Miktar Bildiren Kelimeler (20)

Az (11), hayli (1), hiç (15), hiçbir (4), kesret (1), müzdad (1), nice (3), nisap (1), parça (2), pay (3), pek (16), tamamen (1), tane (2), tek (4), türlü (5), uz (7), uzak (10), yakın (7), yarı (2), yarım (1).

3.33. Lakap ve Unvanlar (12)

Ağa (4), Aksakallı (1), hanım (24), bey (13), Bingazi (1), Börteçine (2), Devpençe (7), fağfur (1), hakan (26), han (45), kabadayı (1), mandarin (1).

3.34. Bağlaçlar (22)

Ama (1), amma (1), bilakis (1), bile (4), çünkü (10), da (18), dahi (1), de (35), fakat (22), hem (21), ile (24), ki (39), lakin (5), madem (2), mademki (2), meğer (6), sanki (1), u (2), ü (1), ve (16), ya (31), yahut (8).

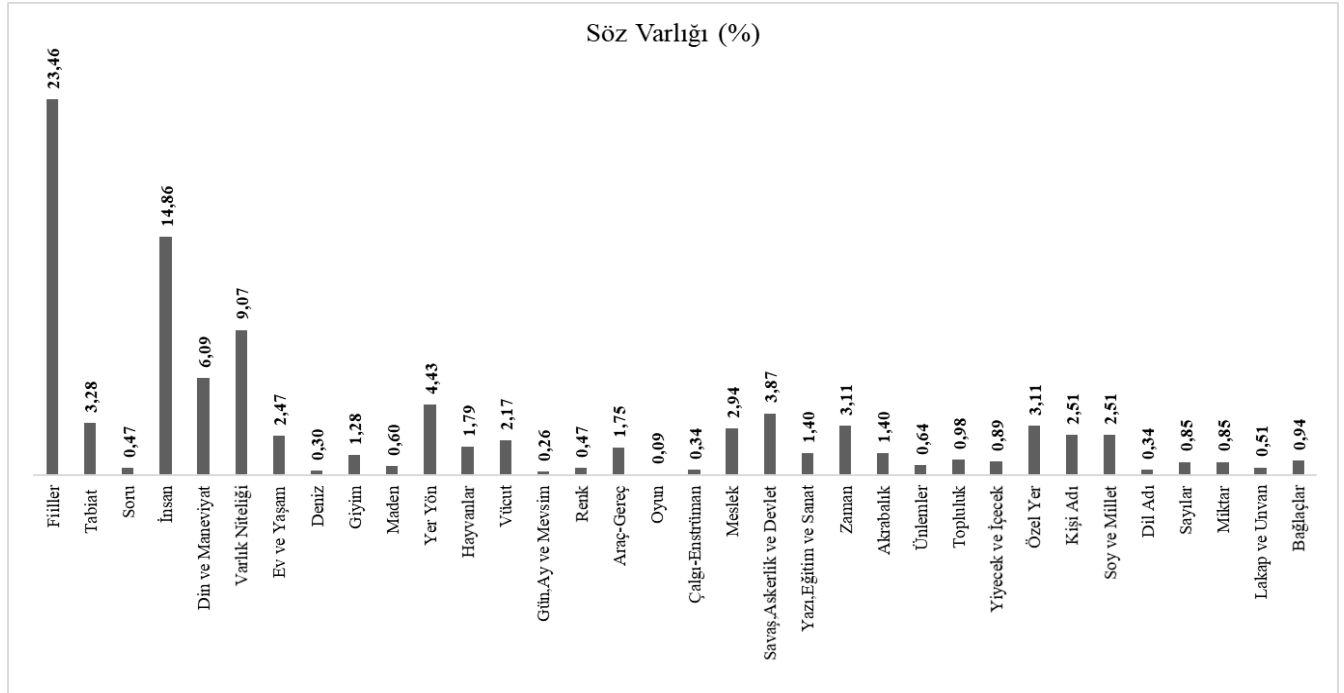
4. Tartışma ve Sonuçlar

Ziya Gökalp'in bütün şiirlerinin yer aldığı Kızılelma kitabında 2349 farklı kelime sayılmış olup 34 farklı başlıkta sunulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen kelimelerin belirlenen başlıklarda yüzdelik oranları Grafik 1'de verilmiştir.

Şekil 1'e göre; Ziya Gökalp'in şiirlerinin söz varlığını en yüksek oranla (%23,46) fiiller, en düşük oranla (%0,09) oyun adları ile ilgili kelimeler

oluşturmaktadır. Söz varlığı çalışmalarında her cümlenin en az bir fiil bulundurması sebebiyle sayı ve oran olarak fiillerin daha yüksek çıkması beklenen bir sonuçtur.

Çalışmada fiillerden sonra en yüksek oranlarda kelime kullanımının insan, insan ömrü ve karakteri (%14,86), varlıkların nitelikleri (%9,07) ve din ve manevi hayat (%6,09) ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara ve ilgili başlıklar altındaki kelimelere göre Ziya Gökalp'in şiirlerindeki söz varlığının kendisinin genel görüşleri doğrultusunda olduğu belirlenmiştir. Türk toplumunun kendine özgü ahlaki ve kültürel değerleriyle ortaya çıkan şiirlerinde de kültürel unsur olarak Türkçülüğü ve ahlaki unsur olarak da İslamiyet'i temel aldığı görülmektedir. Gökalp'in sosyolojisine ve şiirlerindeki çeşitli kavramlara yönelik çalışmalarda da Türkçülük ve İslamiyetin öne çıktığı belirlenmiştir (Özdemir, 2010:123-126; Şahin, 2015:552; Mart, 2018:100).

Şekil 1. Ziya Gökalp'in Söz Varlığının Yüzdelik Dağılımı

Kelime kullanım oranlarının yüksek olduğu diğer başlıklar olan yer yön bildiren (%4,43), savaş, askerlik ve devlet yönetimi (%3,87), tabiat (%3,28), zaman kavramı (%3,11) ve özel yer adlarında (%4,43) yer alan kelimeler incelendiğinde vatanperverlik, milliyetçilik, birlik ve beraberlik kavramlarının öne çıktığı görülmektedir.

Diğer başlıklar altındaki kelimelerin oranları incelendiğinde %2,94'ünü meslek, %2,51'ini kişi, %2,51'ini soy ve millet, %2,47'sini ev ve yaşam,

%2,17'sini vücut ve organ, %1,79'unu hayvan ve hayvanlarla ilgili, %1,75'ini araç-gereç, %1,40'ını akrabalık, %1,40'ını yazı, eğitim ve sanat, %1,28'ini giyim, takı ve süs, %0,98'ini topluluk, %0,94'ünü bağlaçlar, %0,89'unu yiyecek ve içecek, %0,85'ini sayılar, %0,85'ini miktar, %0,64'ünü ünlemler, %0,60'ını maden adları, %0,51'ini lakap ve unvan, %0,47'sini renk, %0,47'sini soru, %0,34'ünü çalgı ve enstrüman, %0,34'ünü dil, %0,30'unu deniz, %0,26'sını gün, ay ve mevsim ile ilgili kelimelerin oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda Ziya Gökalp'in şiirlerinin oldukça zengin bir içeriğe, kısa ve öz anlatımlar ile etkili, bireysellikten çok toplumsal olguların ön plana çıktığı ve duygu ile düşüncelerinin yanı sıra şiirlerini yazdığı dönemin dil ve diğer özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Aynı zamanda şiirlerinde yer alan konular incelendiğinde yol gösterici, birleştirici ve çeşitli hedeflere yönlendirdiği görülmektedir. Büyük millî şair Ziya Gökalp'in Comte'un felsefe sisteminden ilham alan şiirleri, Türkiye'nin bugünkü fikrini şekillendirmeye yardım etmiştir (Türkdoğan, 1976:90). Ziya Gökalp hayatı boyunca ortaya koyduğu birçok eser ile öncül olmakla birlikte özellikle Türk edebiyatı ve şiirine damga vurmuştur. Eserleri ile Türkçülük, Türkleşmek, İslamlaşmak ve bu sentezle muasırlaşmak gibi fikirlerin öncüsü olmuştur.

Kaynakça

- Aksakallı, M., 2015. *Âşık Mahzunî Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek lisans tezi., 532 sayfa, Niğde.
- Aksan, D., 2018. *Türkçenin Sözvarlığı*. Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Baş, B., 2006. 1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora tezi., 1046 sayfa, Ankara.
- Baş, B., 2010. Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 27: 137-159.
- Cléro, J. P., 2011. *Lacan Sözlüğü*. (Çev. Özge Soysal). Say Yayınları, İstanbul.
- Dupond, P., 2013. *Merleau-Ponty Sözlüğü*. (Çev. Emre Şan). Say Yayınları, İstanbul.
- Gökalp, Z., 1972. *Türkçülüğün Esasları*. Hazırlayan: Mehmet Kaplan, İstanbul.
- Gürsoy, Ş., ve Çapcıoğlu, İ., 2006. Bir Türk Düşünürü Olarak Ziya Gökalp: Hayatı, Kişiliği ve Düşünce Yapısı Üzerine Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47(2): 89-98.
- Şahin, H., 2015. Düzyazılarından hareketle Ziya Gökalp'in manzumelerinin tematik tahlili. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora tezi, 627 sayfa, Ankara.
- İşsever, A. R., 2019. Seyhan Erözçelik'in Şiirlerinde Söz Varlığı. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 2(3): 110-117.
- Politis, H., 2012. *Kierkegaard Sözlüğü*. (Çev. İbrahim Eylem Doğan). Say Yayınları, İstanbul.
- Mart, F.G., 2018. Ziya Gökalp sosyolojisi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi, 124 sayfa, Konya.
- Özdemir, M. D., 2010. Ziya Gökalp'in şiirlerinde dil, millî kültür ve aidiyet kavramlarının göstergibilim açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi, 186 sayfa, Ankara.
- Pekacar, Ç., ve Arık, G., 2018. Attilâ İlhan'ın Son Dönem Şiirlerinin Söz Varlığı. *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(3): 86-104.
- Revel, J., 2012. *Foucault Sözlüğü*. (Çev. Veli Urhan). Say Yayınları, İstanbul.
- Şahin, H. İ., 2016. *Ziya Gökalp Kızılme Şiirler*. Ötüken Neşriyat A.Ş, Ankara.
- TDK, 2021. *Güncel Türkçe Sözlük*, 17 Mayıs 2021, <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türkdoğan, O., 1976. Ziya Gökalp'te Çağdaşlaşma-İslamlaşma-Türkleşme Akımları ve Millî Devlet Fikrinin Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 36(1-4): 79-104.